

УДК 330.341.42

ОПТИМАЛЬНА СТРУКТУРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД

**Т. М. Бурбела,
М. О. Дуда**

логічного укладу. Вітчизняні вчені, зокрема, В. Геєць, І. Крючкова, В. Беседін, В. Коломойцев, Я. Жаліло та інші, питанням зміни структури економіки приділяють більше уваги. Водночас, дане питання донині залишається недостатньо вивченим і потребує подальшого доопрацювання.

Метою статті є проведення факторного аналізу структурних зрушень, які мали місце в еконо-

Таблиця 1

Основні показники роботи промисловості, %*

Показник	Роки					
	2002	2003	2004	2005	2001-2005 (у середньому)	2006
Індекс обсягу продукції промисловості	107,0	115,8	112,5	103,1	109,6	106,2
Частка ПС у структурі випуску промисловості	73,7	74,8	76,6	73,4	74,6	71,4
Частка ВВП у структурі випуску промисловості	26,3	25,2	23,4	26,6	25,4	28,6
Частка промисловості у випуску по економіці в цілому	52,6	52,8	52,2	53,1	52,7	52,5
Частка промисловості у ВВП по економіці в цілому	35	34,3	32,4	36,6	34,6	38
Індекс цін виробників (грудень до грудня попереднього року)	105,7	111,1	124,1	109,5	112,6	114,1
Середній курс гривні до долара США	5,33	5,33	5,32	5,12	5,28	5,05
Індекс зростання номінальної середньої заробітної плати	119,5	121,9	125,7	130,1	124,3	125,3

* Розраховано авторами на основі даних [1,4].

Постановка проблеми. В економіці України впродовж останніх років відбувалися структурні зрушення, спрямовані на оптимізацію основних економічних пропорцій, досягнення рівня оптимального задоволення потреб споживачів як в середині країни, так і за кордоном, і пристосування до нових економічних реалій. Проте необхідно відмітити, що дані зрушення відбувалися вкрай повільно і здебільшого не за рахунок проведення обґрунтованої державної політики підтримки структурних реформ, а всупереч їй. У переважній більшості, основними рушіями структурних зрушень в економіці були саме сировинні та з низьким ступенем обробки галузі, оскільки існуюча інфраструктура, рівень внутрішнього попиту, розвиток суміжних галузей не давали змоги їм нарощувати власне виробництво та задовольняти зростаючий зовнішній попит.

Аналіз останніх досліджень і розробок. У практичних розробках авторитетних світових організацій, таких як Міжнародний Валютний Фонд чи Світовий Банк, які стосуються України та викладаються у формі відповідних рекомендацій,

міці України в 2001–2006 рр., а також на основі таблиць «витрати-випуск» і економіко-математичного апарату розрахувати оптимальну структуру економіки України в перехідний період.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на суттєве підвищення в 2006 р. вартості імпортованого природного газу на 44,5%, вітчизняна *промисловість* продемонструвала позитивну динаміку розвитку (табл. 1)

Поліпшення зовнішньоекономічної кон'юнктури сприяло збільшенню прибутковості промислових підприємств¹ та зростанню конкурентоспроможності українських товаровиробників на зовнішніх ринках. Як наслідок, відбулося зростання виробництва в експортоорієнтованих галузях промисловості, в першу чергу, металургії – 8,9% за 2006 р. та машинобудуванні – 11,8%.

Позитивні структурні зрушення в промисловому виробництві, які були започатковані в 2005 р., закріпилися у 2006 р. За цей період спостерігалася тенденція до суттєвого зменшення частки проміжного споживання (ПС) в структурі випуску промисловості (на 2 відсоткових пункти (в.п.) в порівнянні з 2005 р. та на 5,2 в.п. – до 2004 р.). Основним фактором скорочення даного показника було суттєве зменшення споживання в промисловому виробництві первинних сировинних ресурсів (вугілля, вуглеводнів). Необхідно відмітити, що дана тенденція відбувалась на тлі їхнього постійного подорожчання.

Продовжилися позитивні зміни в структурі собівартості, а саме в її розподілі за статтями витрат. Це передусім стосувалося зменшення витрат на енергетичну складову, в першу чергу – у використанні продукції вуглеводнів тими ви-

дами промислової діяльності, які мають значну частку газу в собівартості виробленої продукції. Так, відбулося зменшення частки використання вуглеводнів у структурі проміжного споживання в найбільш енергозалежних галузях: хімічної та нафтохімічної промисловості (на 0,2 в.п. щодо 2005 р.; на 4 в.п. – 2004 р.), у виробництві іншої неметалевої мінеральної продукції (на 0,3 та 0,6 в.п. відповідно) та в металургійному виробництві (на 0,1 в.п. та 4,2 в.п. відповідно).

Як наслідок, у структурі використання вуглеводнів у цілому по промисловості, незважаючи на її значну енергоємність, також спостерігалися позитивні структурні зміни в бік зменшення використання вуглеводнів (на 0,6 в.п. до 2005 р.; на 2,3 в.п. до 2004 р.).

Інший чинник, який вплинув на зменшення частки проміжного споживання у структурі випуску промислової продукції, полягає в оптимізації структури промисловості за рахунок скорочення питомої ваги енергоємних виробництв. Унаслідок цього спостерігалася поступове скорочення частки промислового виробництва в загальному обсязі валового випуску, що відповідає загальносвітовим тенденціям. Проте в Україні цей процес відбувається доволі повільно (на 0,5 в.п. до 2005 р.) на відміну від інших країн світу. Так, у Німеччині частка промисловості в загальному випуску по економіці становить 27,3%; Нідерландах – 31,8%; Польщі – 35,7%; в Україні даний показник досяг 46,5%².

Необхідно відмітити, що більшість європейських країн вже пройшла етап структурних змін, які нині мають місце в Україні. І їхні економіки набули такого структурного співвідношення, яке спрямоване на першочергове забезпечення потреб саме внутрішнього ринку, а економіка України та його найбільша складова – промисловий комплекс – досі в основному орієтова-

ні на задоволення зовнішнього попиту. На нашу думку, з набуттям внутрішнім ринком України більшої ваги, в порівнянні із зовнішнім, структура економіки України буде наближатися до середньоєвропейських параметрів співвідношення між матеріальними і нематеріальними сферами.

Інвестиційна спрямованість бюджету в 2006 р. в порівнянні з соціально-орієнтованим бюджетом 2005 р. сприяла зростанню обсягів капіталовкладень, активізації робіт з будівництва та реконструкції виробничих потужностей, внаслідок чого спостерігалася збільшення часток випуску інвестиційно-спрямованих видів промислової діяльності (машинобудування та виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції – на 0,4 та 0,3 в.п. відповідно) у вартісній структурі випуску по економіці в цілому (рис. 1).

Отже, незважаючи на суттєве підвищення в 2006 р. вартості імпортованого природного газу, вітчизняна промисловість продемонструвала позитивну динаміку розвитку. Зростання в галузі в основному визначалося поліпшенням кон'юнктури на зовнішніх ринках, зростанням доходів населення, активізацією споживчого кредитування та інвестицій в основний капітал.

Практично за всіма видами промислової діяльності продовжилися позитивні зміни в структурі собівартості, зокрема в її розподілі за статтями витрат. Ці зміни полягали переважно в зменшенні витрат на енергетичну складову. Це передусім прослідковується у використанні продукції вуглеводнів тими видами промислової діяльності, які мають значну частку газу в собівартості виробленої продукції. Як наслідок, відбулося поліпшення структури випуску в промисловості, зростання частки ВВП та зменшення частки проміжного споживання.

¹ У 2006 р. частка промислових підприємств, які одержали прибуток до загальної кількості підприємств, зросла на 1,8 в.п. і становила 65,3% (порівняно з 2005 р.) [4].

² Розраховано авторами на основі даних [3, 5].

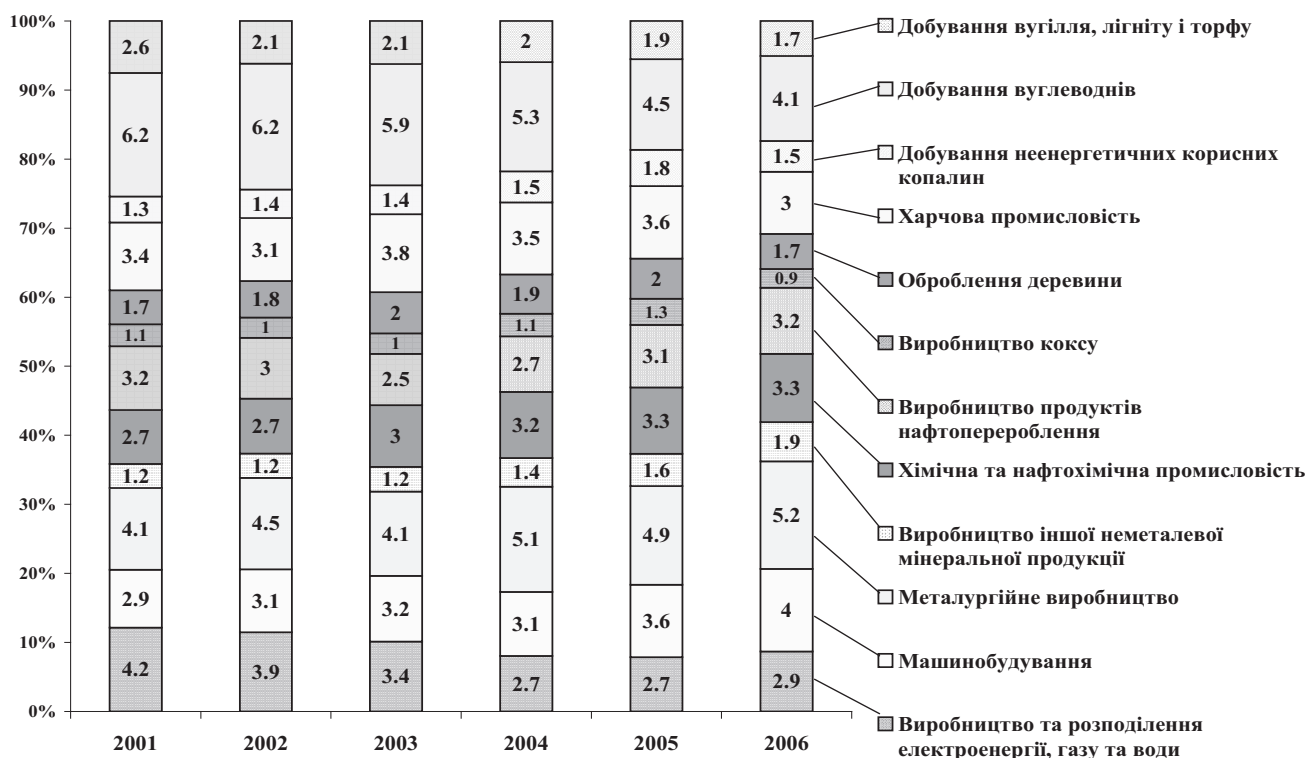

Рис. 1. Вартісна структура випуску видів промислової діяльності в економіці [3], розрахунки авторів, %

Сільське господарство. Упродовж останніх шести років питома вага сільського господарства в загальному випуску знизилась до 7,7% (проти 13,3% у 2001 р.) та у ВВП – до 7,4% (проти 14,8% у 2001 р.). Проте частка валової доданої вартості зросла на 6,5 в.п. в загальній валовій доданій вартості (порівняно з 2001 р.), а частка проміжного споживання зменшилась (порівняно з 2001 р.) на 4,4 в.п. в

загальному проміжному споживанні (табл. 2).

Дана ситуація пояснюється головним чином відсутністю стійкої тенденції до нарощування виробництва, зокрема, в сільському господарстві, за підсумками 2006 р. було досягнуто лише 65,1% від рівня випуску 1990 р. Основною причиною скорочення питомої ваги аграрного сектору за всіма показниками в 2006 р. порівняно з серед-

німи значеннями в 2001–2005 рр. було скорочення врожаю зернових і зернобобових культур на 9,9% (порівняно з 2005 р.), а також заборона імпорту продукції тваринництва до Російської Федерації на фоні несприятливої цінової ситуації на продукцію сільського господарства (порівняно з промисловістю), що спричинило зниження попиту (в основному зовнішнього).

Проміжне споживання у випус-

Таблиця 2

Частка ВЕД «Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги, %*

Показник	Роки							Відхилення 2006 р. до 2005 р., в.п.
	2001	2002	2003	2004	2005	2001-2005 (у середньому)	2006	
Випуск	13,3	12,2	10,3	10,1	8,9	11,0	7,7	-1,2
Валовий внутрішній продукт	14,8	13	11	10,8	9,2	11,8	7,4	-1,8
Проміжне споживання	12,3	11,7	9,9	9,7	8,7	10,5	7,9	-0,8
Оплата праці найманих працівників	6,3	4,5	3,5	3,3	2,7	4,1	2,7	0
Чисті податки	5,7	3,7	3,5	1,5	0,7	3,0	0,9	0,2
Валовий продукт	25,6	24,9	21	20,8	20,3	22,5	16,8	-3,5
Витрати домашніх господарств	18,2	16,5	16,1	14,1	14,5	15,9	12	-2,5
Експорт	5,1	5,9	2,6	3,9	3,8	4,3	3,8	0
Імпорт	0,8	0,7	3,4	1,8	1,7	1,7	1,6	-0,1

* Розраховано авторами на основі даних [3]

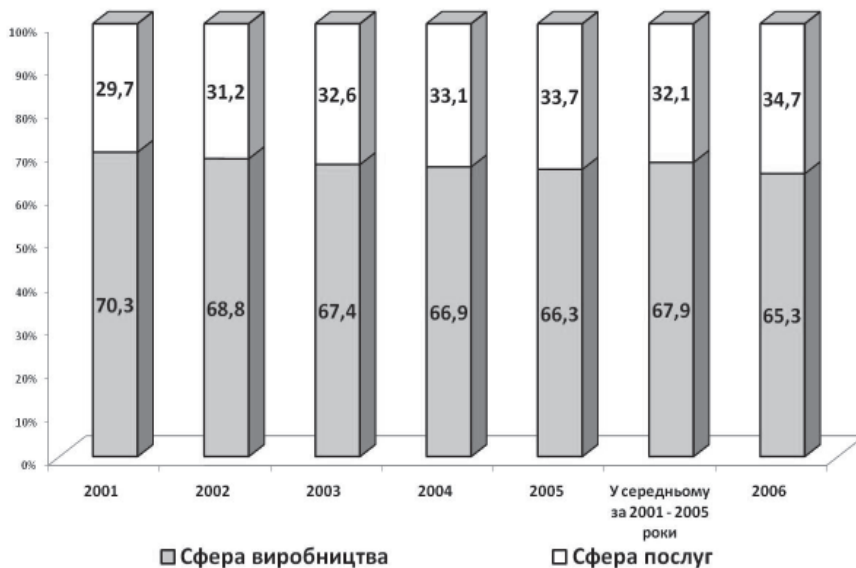

Рис. 2. Динаміка структурних змін у національній економіці [4], розрахунки авторів, %

ку сільського господарства впродовж останніх років зросло на 5,1 в.п. до 61,9%, унаслідок чого частка ВВП скоротилася до 38,1%.

У структурі використання продукції сільського господарства найбільша частка (58,2%) припадала на проміжне споживання. Це зумовлено тим, що більша частина виробленого продукту потребує подальшої переробки або направляється на відтворення процесу виробництва. Разом з тим у

2006 р. внаслідок зростання платоспроможного попиту населення, в структурі використання продукції сільського господарства збільшилася (до 36,3%) частка витрат на кінцеве споживання домогосподарствами.

Сфера послуг. У 2006 р. тривали позитивні структурні зміни в національній економіці відповідно до загальносвітових тенденцій – зростання у структурі випуску економіки частки видів економіч-

ної діяльності, які надають послуги, та скорочення питомої ваги видів економічної діяльності, які виробляють продукцію (рис. 2). Так, у 2006 р. частка сфери послуг зростає на 5 в.п. порівняно з 2001 р. та на 1 в.п. порівняно із 2005 р. і становила 34,7%.

Упродовж 2001–2006 рр. ВЕД «Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку» (далі – «Торгівля») демонструвала високі темпи розвитку, які майже весь період перевищували темпи зростання ВВП (за винятком 2005 р., коли відбулося падіння обсягів випуску торгівлі). А в 2006 р. темп приросту випуску торгівлі був найвищим серед усіх ВЕД – 16,9% (за винятком діяльності готелів і ресторанів).

Упродовж 2001–2006 рр. у структурі випуску ВЕД «Торгівля» спостерігалася незначна зміна частки проміжного споживання в бік збільшення (табл. 3). Саме в звітному періоді відбувалось активне розширення торговельної мережі, відкриття нових закладів торгівлі, входження на внутрішній ринок іноземних торгових мереж. Цей процес супроводжувався реконструкцією діючих торгових

Таблиця 3

Частка ВЕД «Торгівля» в основних показниках таблиць «витрати-випуск» (за даними таблиць витрати-випуск у цінах споживачів), %*

Показники	Роки						
	2001	2002	2003	2004	2005	2001-2005 (у середньому)	2006
Випуск	7,6	7,5	8,0	7,9	8,8	8,0	9,0
Випуск галузей, які надають послуги	25,4	24,1	24,7	23,8	26,0	24,8	25,8
Валовий внутрішній продукт	11,3	11,1	12,0	12,1	12,9	11,9	12,8
Проміжне споживання	5,2	5,2	5,5	5,3	6,2	5,5	6,4
Оплата праці найманих працівників	10,3	10,3	8,3	7,2	9,6	9,1	9,2
Чисті податки	6,1	4,5	4,8	4,7	3,7	4,8	4,6
Валовий прибуток	13,2	13,6	17,6	18,6	19,9	16,6	20,6
Витрати домашніх господарств	0,4	0,5	0,6	0,6	0,4	0,5	0,8
Експорт	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Імпорт	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1

* Розраховано авторами на основі даних [3].

Частка ВЕД «Діяльність транспорту і зв'язку» в основних показниках таблиць «витрати-випуск», %*

Показники	Роки						
	2001	2002	2003	2004	2005	2001-2005 (у середньому)	2006
Випуск	8,5	8,7	9,2	8,7	8,3	8,7	8,2
Валовий внутрішній продукт	13,6	13,5	14,4	13,5	11,7	13,3	11,2
Проміжне споживання	5,2	5,6	5,9	5,7	6,2	5,7	6,2
Оплата праці найманих працівників	11,9	13,6	13,7	10,8	11	12,2	11,4
Чисті податки	12,8	10,6	11,4	11,1	8,1	10,8	7,8
Валовий прибуток	15	13,8	15,7	16,5	13,7	14,9	12,1
Витрати домашніх господарств	9	8,9	8,8	7,6	6,9	8,2	7,9
Експорт	14,5	15,3	13,3	11,3	12,3	13,3	12,9
Імпорт	2,5	3,5	3,5	6,4	6,4	4,5	7,4

* Розраховано авторами на основі даних [3].

площ або будівництвом нових, що у свою чергу, потребувало значних фінансових ресурсів для придбання матеріалів та оплати будівельних і консалтингових послуг. Як наслідок, у структурі проміжного споживання торгівлі постійно зростали частки машинобудування, металургії та ВЕД, які надають послуги щодо операцій з нерухомим майном, діяльності у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу, надання послуг підприємцям.

У структурі використання послуг ВЕД «Торгівля» в цей період не спостерігалось значних змін. Найбільш вагома частка (близько 98%) послуг ВЕД «Торгівля» була використана іншими ВЕД для забезпечення власного випуску (в середньому по іншим ВЕД показник частки проміжного споживання у використанні становить 61,2%). Зростання рівня доходів населення обумовило збільшення попиту на послуги «торгівлі» кінцевими споживачами (у використанні послуг «торгівлі» частка витрат на кінцеве споживання домогосподарств зростає до 2,2% проти 1% у 2005 р.). Однак, враховуючи специфіку обрахунку ВЕД «Торгівля» в таблицях витрати-випуск, дана частка є незначною у структурі використання послуг «торгівлі».

Частка валової доданої вартості (ВДВ) у структурі випуску ВЕД «Торгівля» України, як і в розвинутих країнах Європи, становить понад 50%, але за своєю структурою вона суттєво відрізняється. Так, частка оплати праці найманих працівників у ВДВ «торгівлі» України за 2006 р. становила 36,2% (в середньому за 2001–2005 рр. – 36,1%), тоді як у Данії цей показник становив 70,5%; Франції – 61,2; Іспанії – 50,5%. У той же час, частка валового прибутку в Україні значно перевищує аналогічний показник у даних країнах. Знову таки, прибуток в Україні є основним джерелом фінансування інвестиційних проектів з розвитку галузі. Крім того, рівень оподаткування прибутку менший за рівень оподаткування видатків на оплату праці. Ці фактори в основному й спричиняють такі диспропорції у структурі ВВП.

ВЕД «Діяльність транспорту та зв'язку» включає в себе діяльність пасажирського та вантажного залізничного, автомобільного, водного, повітряного, а також трубопровідного транспорту, діяльність пошти та засобів зв'язку і належить до сфери послуг.

Динамічний розвиток нових видів послуг (ті, яким необхідно ак-

тивно завойовувати частку ринку) та досить повільний, враховуючи значний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для проведення оновлення основних фондів, розвиток транспортної інфраструктури стали основними причинами скорочення питомої ваги транспортних послуг у структурі випуску в цілому (табл. 4).

Упродовж 2001–2006 рр. у вартісній структурі випуску простежувалася стійка тенденція до зростання частки проміжного споживання – до 45,9% у 2006 р. (на 8,3 в.п. більш, ніж у 2001 р.) та відповідне скорочення частки ВВП. У структурі проміжного споживання ВЕД «Діяльність транспорту і зв'язку» в 2006 р. найбільша частка припала на самовитрати (24,9%).

Необхідність оновлення основних засобів ВЕД «Діяльність транспорту і зв'язку» через високий рівень зносу та відповідне збільшення обсягів інвестицій в основний капітал спричинило зростання частки машинобудування в структурі проміжного споживання «транспорту і зв'язку» – до 12,9% (в середньому за 2001–2005 рр. цей показник становив 6,4%). У 2006 р. спостерігалось зростання частки виробництва продуктів нафтоперероблення – до 20,7% (15,1%), що

пояснюється виключно дією цінового фактора – зростання вартості паливно-мастильних матеріалів.

Значне зростання частки проміжного споживання у структурі використання послуг ВЕД «Діяльність транспорту і зв'язку» (табл. 5) пояснюється постійно зростаючим попитом на послуги даного ВЕД з боку інших галузей економіки та підприємств-імпортерів. Необхідно зазначити, що враховуючи специфіку даної сфери нематеріального виробництва дана тенденція є позитивним фактором.

Зростання доходів населення, збільшення кількості пасажирських маршрутів і динамічний розвиток сфери зв'язку (в першу чергу, мобільного) сприяло збільшенню попиту домашніх господарств на послуги ВЕД «Діяльність транспорту та зв'язку», що забезпечило зростання частки витрат на кінцеве споживання в 2006 р. (на 5,4 в.п. більше ніж у 2001 р. та на 0,2 в.п. проти 2005 р.).

Починаючи з 2003 р. спостерігалось постійне зменшення частки експорту в структурі використання послуг ВЕД «Діяльність транспорту і зв'язку», що відбувалося внаслідок сталого скорочення та повної заборони реекспорту природного газу та зменшення обсягів поставок нафтопродуктів на внутріш-

ній ринок, через закриття на реконструкцію вітчизняних нафтопереробних заводів. Збільшення частки імпорту в структурі використання ВЕД «Діяльність транспорту і зв'язку» в 2006 р. (у порівнянні з 2001 р. на 11,6 в.п., 2005 р. – на 2,8 в.п.) було пов'язано зі збільшенням плати за транзит газу, динамічним входженням на внутрішній ринок перевізників (витрати резидентів на імпорт послуг з перевезень автомобільним і повітряним транспортом у 2006 р. зросли в 1,7 та 1,4 раза відповідно).

Висновки і пропозиції. Таким чином, відповідно до тенденцій, які мають місце впродовж останніх років, ми очікуємо на подальші зміни у структурі економіки відповідно до загальносвітових тенденцій до зменшення частки промисловості у випуску економіки та збільшення частки видів економічної діяльності, які надають послуги.

За нашими оцінками, у посткризовий період найбільш оптимальною є така структура економіки (табл. 6).

Так, очікуване в 2009 році зменшення частки промисловості у ВВП (до 27,1%) буде пов'язано із більш суттєвим зниженням зовнішнього попиту, ніж внутрішнього. Як наслідок, у промисловості очікуються структурні змі-

ни, пов'язані зі зменшенням часток експортоорієнтованих видів діяльності (металургійна та хімічна промисловість) та зростанням часток галузей, орієнтованих на переважне задоволення потреб внутрішнього ринку (машинобудування, харчова промисловість, виробництво інших неметалевих мінеральних виробів). Крім того, дані види промислової діяльності будуть демонструвати позитивну динаміку зростання, незважаючи на скорочення обсягів виробництва в промисловості в цілому.

На зменшення в 2009 р. частки аграрного сектору у ВВП, крім дії внутрішніх факторів, впливатимуть нові умови торгівлі, визначені правилами СОТ. Провідне місце в агропромисловому комплексі займатимуть експортоорієнтовані сільськогосподарські виробництва зернофуражних і технічних культур за рахунок їхнього значного потенціалу щодо підвищення врожайності. Високі показники врожайності будуть забезпечені не тільки за рахунок розширення посівних площ, але й внаслідок поглинання ними середніх і малих сільськогосподарських підприємств, які збанкрутіли в кризовий період.

Тенденція до зменшення частки господарств населення у виробництві продукції сільського господар-

Таблиця 5

Структура використання послуг ВЕД «Діяльність транспорту і зв'язку» в економіці, %*

Роки	Проміжне споживання	Витрати на кінцеве споживання	Валове нагромадження капіталу	Експорт	Імпорт	Використання
2001	48,2	21,1	0,0	36,9	-6,2	100,0
2002	46,5	23,4	-/-	38,1	-8,0	-/-
2003	51,8	24,2	-/-	32,2	-8,2	-/-
2004	61,8	23,0	-/-	30,1	-14,9	-/-
2005	59,4	26,3	-/-	29,3	-15,0	-/-
2001–2005 (у середньому)	53,5	23,6	-/-	33,3	-10,5	-/-
2006	62,1	26,5	-/-	29,2	-17,8	-/-

* Розраховано авторами на основі даних [3].

Структура економіки України, %*

ВЕД	Роки						Оптимальна структура економіки України в перехідний період
	Звіт				Попередній звіт	Прогнозні оцінки	
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	10,8	9,2	7,5	6,6	6,2	5,9	4,0-5,0
Промисловість	25,8	27,2	27,6	27,5	27,3	27,1	21,0-23,0
Будівництво	4,2	3,7	3,9	4,2	3,7	3,8	9,0-10,0
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	11,9	12,7	12,6	13,2	13,7	14,0	12,0-14,0
Діяльність транспорту та зв'язку	12,4	10,7	10,3	9,7	9,6	9,9	12,0-14,0
Оплата послуг фінансових посередників	-1,5	-1,7	-2,4	-3,1	-3,8	-4,1	-(5,0-6,0)

* Розраховано авторами на основі даних [4].

ства надалі позитивно впливатиме на обсяги вирощування та підвищення якості продукції агропромислового комплексу.

У поточному році в транспортному комплексі країни особливого значення набуватиме подальший розвиток сфери послуг зв'язку та інформатизації.

У цілому в структурі випуску транспорту та зв'язку очікується збільшення частки випуску послуг пошти та зв'язку, у структурі вантажообороту – частки транзитної складової, що має частково компенсувати втрати від зменшення перевезень продукції гірничо-металургійного комплексу. У цілому частка транспорту і зв'язку у ВВП має збільшитися до 9,9% (у 2008 р. – 9,6%).

У попередні періоди оптова торгівля відіграла основну роль у формуванні випуску торгівлі в цілому, але в подальшому прогнозується зменшення її частки, що буде пов'язано зі скороченням обсягів виробництва в експортоорі-

єнтованих галузях промисловості, які є основними споживачами її послуг. У зв'язку з цим можна очікувати на часткову переорієнтацію підприємств оптової торгівлі на забезпечення потреб внутрішнього ринку. Зростання частки торгівлі у ВВП в цілому (до 14,0%) прогнозується за рахунок зростання часток роздрібною торгівлі та ресторанно-го господарства.

На загальну динаміку промисловості, як і раніше, значний вплив справлятиме машинобудування. Очікується зростання його частки в загальній структурі промисловості (табл.7).

Передбачається також збільшення частки виробництва харчової промисловості. Досягти рівня попередніх років і наростити обсяги виробництва прогнозується за рахунок збереження висхідної динаміки внутрішнього споживчого попиту. Очікується збільшення надходження на промислову переробку тваринницької сировини внаслідок підвищення питомої ваги великото-

варних сільськогосподарських підприємств, а також розвитку приватних і приватно-кооперативних підприємств у сфері переробки та збуту продукції.

Найбільшу роль для розвитку металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів відіграватиме зовнішній попит, розширення якого можливе за рахунок диверсифікації ринків. Це надасть можливість укріпити позиції металургійних підприємств на зовнішніх ринках, посилить інтеграцію та збільшить кількість продукції з вищою часткою доданої вартості. У результаті придбання додаткових прокатних потужностей у металовиробників з'явиться можливість суттєво підвищити капіталізацію, а також зайняти певну нішу на європейському сталевому ринку, налагодити канали збуту, збільшити можливості щодо лобювання та захисту своїх позицій у країнах ЄС. У той же час прогнозується зменшення частки металургії в загальній структурі виробництва,

Структура промисловості України, %*

Види промислової діяльності	Роки					Оптимальна структура промисловості України в перехідний період
	2005	2006	2007	2008	2009 (прогноз)	
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	4,5	3,8	4,3	5,4	4,5	2,5–3,5
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	15,7	14,8	14,3	14,2	14,7	16,0–17,0
Легка промисловість	1,0	0,9	0,9	0,8	0,8	1,2–1,7
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	9,3	9,2	8,2	8,3	8,5	9,0–10,0
Хімічна та нафтохімічна промисловість	6,7	6,7	6,3	6,4	6,4	6,0–6,5
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	3,1	3,5	4,1	4,0	4,3	6,0–7,0
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	25,2	24,4	24,7	24,3	24,0	17,0–18,0
Машинобудування	12,8	12,9	14,4	14,0	14,6	19,0–20,0
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	13,4	15,1	14,8	14,5	14,2	11,0–12,0

* Розраховано авторами на основі даних [2].

враховуючи поступовий відхід від сировинно-орієнтованої промисловості до високотехнологічної з більшою часткою доданої вартості.

Вважаємо, що частка хімічної та нафтохімічної промисловості в структурі промисловості на сьогоднішній день є оптимальною. Зростання обсягів виробництва в галузі забезпечуватиметься за рахунок подальшого збільшення експорту хімічної продукції та збільшення випуску мінеральних добрив, полімерних матеріалів і пластмас, лакофарбової продукції, миючих засобів, автомобільних шин. Продовжуватиметься модернізація виробництва в галузі з метою зменшення залежності від постачань природного газу.

Прогнозується збільшення частки виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції. Зростання виробництва буде підтримуватись більш суттєвим попитом з

боку будівельної галузі, зокрема під час підготовки до проведення Євро-2012, у першу чергу за рахунок пріоритетного спрямування інвестиційних ресурсів на модернізацію виробництва та зниження інфраструктурних обмежень національної економіки, а також збільшення обсягів житлового будівництва, збереження досягнутих темпів експортних поставок продукції галузі (скло та вироби з нього, керамічні вироби, цемент, цегла).

Надзвичайно повільні темпи структурних зрушень у вітчизняній економіці призводять до все більшого економічного відставання України від країн європейського співтовариства та суттєво знижують конкурентоспроможність економіки. Хоча саме в період дії світової економічної та фінансової кризи найбільш доцільно прискорити структурну перебудову, привести до економічно обґрунтова-

ного рівня основні макроекономічні співвідношення та визначити ключові пріоритети для вітчизняного промислового комплексу та економіки в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Промисловість України у 2001-2007 роках – [Збірник] – К.: Державний комітет статистики України, 2008. – 304 с. :іл.20.
2. Статистичний бюлетень про основні показники роботи промисловості України за січень-листопад 2008 року – [Збірник] – К.: Державний комітет статистики України, 2008. – 144 с.
3. Таблиці «витрати-випуск» України за 2001-2006 рр. в основних цінах та цінах споживачів – [Статистичні збірники] – К.: Державний комітет статистики України.
4. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України // <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Data / National accounts / Supply, use and Input-output tables [Електронний ресурс] / Eurostat // <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>